

IVAN CANKAR:

PAVLIČKOVA KRONA.

I.
 Ležal sem že dva dni. Zame ni bilo dneva več, ne noči, ne ur nisem štel, ne minut. Okno je bilo tesno zagrnjeno; če je sijalo solnce, nisem videl žarka, večer mrak je bil v izbi. Oblečen sem ležal na postelji, roke pod glavo, oči uprte v sivi strop; mirno je bilo moje srce, mirno v topi žalosti.

In sem mislil: kaj tako plačuješ, življenje, svojega sužnja? Kaj tako se pokoriš, življenje, svojemu gospodarju?

Tako sem mislil. Lačen sem bil in žejen, sramota in nečast je bila spačila moj obraz, grenkoba se je izlivala iz prepolnega srca. Še ti, še ti, ki sem ti bil belo čelo z gorijo ovenčal, si šla.

Zdaj bi bilo pač treba, da bi iztegnil roko, dal roko smrti. Saj bi bil samo trenotek: še gledam v strop, na tiste sive rože, še mislim, mislim karkoli, lahko mislim, Bog se usmili, velike in uporne misli, še lije grenkoba iz prepolnega srca — in glej, ugasnila je luč! Tako bi bilo.

„Da bi ne bilo hudih sanj!“ je rekel Hamlet.

Ležati oblečen na postelji, roke pod glavo, oči uprte v sivi strop, in nič misliti. Zdaj ležiš, kamen na cesti, in si srečen. Vztrepeče roka nenadoma, iztegne se, da bi branila njemu, ki stoji poleg postelje, dramu trudne misli.

„Da bi samo poginil!“ šepetaje in sklanja globoko k meni obraz, ki ga ne maram videti. „Toda nikoli ne boš poginil mirno, v topi žalosti, pozabljen, mirno kakor pes. Skozi večnost pojde za tabo, zvezda repatica, sramota in nečast, klavernost tvoje smrti. Brez usmiljenja, brez tolažbe: ne v življenju ni odrešenja, ne v smrti!“

Zamahni z roko, lepo se nasmehni! Reci mu, ki neče, da bi zaspal: da naj se usmili, da naj zaklene duri. Veliko je že bilo bridkosti, skoraj že dovolj! . . .

Vzdramil me je človek, ki je trkal s pestjo na duri. Ves sem se prestrašil: mrtvec, ki se je vzdramil, ker je potrkala roka na pokrov.

Duri so se počasi odprle in stopil je v izbo ponižen človek, globoko upognjen. Zelo suh je bil, jetičen, zelo slabo oblečen, zakrpana suknja je visela kakor na kolu. Obraz košččen, sivkast, smehljajoči obraz berača.

„Kaj je?“ sem zaklical in ga nisem spoznal, ker so bile zameglele moje oči. Vzdignil sem se v postelji in sem strmel nanj. Kakor da se je izluščilo iz polumraka to dolgo, suho telo ter stopilo predme resnično in razločno, preko praga sanj, sem obstrmel. Zapisano je bilo na njegovem obrazu moje trpljenje.

Bolj siva in bolj upala so bila njegova lica kakor prej, skoraj se je v ustih dotikalo lice lica in usta so bila napol odprta, kakor usta osramočenega in začudenega človeka; obrvi so bile visoko vzdignjene, med njimi je pa ležala globoka guba preko čela do las; roke so bile povešene ob životu, noge so se tresle v kolenih; in na vsem tem klavernem, smešnem obrazu, na vsem telesu ponižen smehljaj berača.

„Co je, pan Pavliček?“ sem ga prašal.

Sklonil je glavo še niže, vzdignil je rame in je razpel roke kakor žid.

„Tako je . . . tako in tako!“ se je smehljaj in ni mogel dalje.

„Kaj bi radi?“

„Nedelja je danes . . . in danes, to nedeljo, je njegov god . . .“

Videl sem, da so se mu noge zelo tresle; dasi ni mislil odhajati, je prijel za kljuko; izbalo se mu je najbrž v moji zatohli izbi.

„Nedelja je danes, in njegov god je namreč danes!“ je ponavljal, jaz pa sem strmel nanj.

„Tako in tako . . . Janjek je danes godov . . . Honza, moj mali Honza . . . In tako sem mislil, pan, da bi vi . . . tako in tako . . .“

Čuden, prestrašen, upajoč in obupajoč smehljaj je spačil njegov obraz.

„Eno samo krono!“ je vzkliknil nenadoma s tenkim, hripavim glasom; v pasu je upognil život in je stopil za korak bliže k moji postelji.

„Kaj je ena krona?“ je govoril kakor v vročici. „Prah na cesti, pesek . . . v eni sami noči . . .“

Zdi se mi, da je nameraval obširno pripovedovati, kakor pripoveduje človek, da bi prevpil misli svojega srca. Jaz sem sedel na postelji, opiral sem glavo ob dlan in sem se smejal natihoma. Zmirom glasnejši in veselejši je bil moj smeh: glej, prišel je človek k tebi in te prosi usmiljenja! Glej, še je nekdo na svetu, ki je prišel in se ponižuje pred teboj! Glej, prišel je, človek iz čudnih krajev, in misli, da si bogatejši od njega! Smejalo sem se, on je videl moj smeh, njegova siva koža je bila še bledejša.

„Eno samo krono!“ je izpregovoril čisto tiho, da sem ga komaj slišal; njegove oči so se tako svetile, da sem čutil na licih, do srca, njih luč.

„Nimam krone!“ sem odgovoril.

Stal je in je molčal.

„Nimam!“ sem odgovoril mirno, v maščevalni zlobi hladno, ko je gledal name z belim, v grozi osteklelim pogledom.

„Njegov god je danes!“ je ponovil kakor otrok in tudi njegov smehljaj je bil nenadoma ves otroški, samo oči so bile svetle in široko odprte.

Stal je tam, obadva sva molčala; naposled se je okrenil počasi, čisto tiho je odprl duri in je šel. Vstal sem hitro, stopil sem k oknu in sem nalahko privzdignil zagrinjalo. Vedel sem, da se bo ozrl proti oknu, s tistim zameglelim, blazno upajočim pogledom, kakor se ozre berač z blatne ceste nazaj proti pragu: Morda se premisli, morda

se vzbudi nenadoma usmiljenje v njegovem srcu! — Pogledal je, nato je šel po ulici dalje z naglim, zibajočim se in opetekajočim korakom: najbrž je bil ugledal v daljavi nov cilj in novo upanje . . .

Mislil sem nanj z živim srcem kakor na brata; videl sem vsa njegova pota, tudi žalostno poslednjo pot, slišal sem njegove besede, plahe in jecljajoče, in njegove oči sem videl, ki so bile zatekle in krvavo obrobene.

II.

Pavliček je stanoval skoraj meni nasproti in videl sem časih v njegov kabinet, tesno, prazno, temno izbo. Mizar je bil nekoč, zdaj je komaj še hodil in že od zime ni imel dela. Časih se je prikazala ob oknu nenavadno debela otroška glava; čelo je bilo izbočeno, za ped visoko, lasje so bili redki, beli in mehki, kakor svetel mah. Janjek, mali Honza Deset let mu je bilo, pa še ni dobro govoril; le redkokdaj se je zgodilo, da se je vzdignil na tenke, skrivljene, bolne noge; vzdignil se je ter se je plazil ob zidu do okna.

„Hodim!“ je vzkliknil ter je strmel na očeta z velikimi, svetlimi, veselo začudenimi očmi.

Ob spomladnem večeru, ko je bilo okno odprto in je dihal v izbo topel, mehek vzduh, je ležal Janjek na postelji in se je nenadoma vzdramil. Polumrak je bil v izbi; oče je sedel ob vznožju, glavo na odeji, oči zatisnjene.

„Tatinek!“

„Zakaj ne spiš, Janjek?“

„Kdaj bo moj god? Kaj ne bo kmalu moj god?“

Oče je vstal in spreletel ga je strah, da so se mu tresle noge.

„V nedeljo bo tvoj god! V nedeljo že, Janjek!“

Šel je preko izbe, roke sklenjene pred obrazom. Janjek je gledal za njim in se je čudil.

„Kaj si pozabil? Kaj si pozabil na moj god, tatinek?“

„Nič nisem pozabil ... Le potrpi, saj je še dolgo do nedelje, šele petek je danes...“

Skrb je trepetala v njegovem glasu in mu je gledala iz oči.

„Kaj ni si vesel, da je moj god?“ je vprašal Janjek začuden in na jok mu je bilo.

„Vesel sem, Janjek ... povej, kaj bi rad za god!“

„Žogo!“

„Kaj še?“

Janjek je pomislil.

„Potico bi rad imel ... rumeno, medeno potico ... že dolgo nisem jedel potice, tatinek!“

„Tudi potico boš dobil, velik kos potice ... In kaj bi nazadnje še rad imel?“

„Nazadnje, tatinek, pa mi kupi kaj takega, kar še sam ne vem ... zato da bom vesel, ko bom zagledal!“

Janjek je zaspal; oče je sedel ob vznožju, sključen v dve gube, obraz skrit v dlaneh.

Vse skrbi, vsa žalost bližnje in daljne prihodnosti, vse je izginilo mahoma — izpremenilo se je, vtelesilo se v eno samo, čisto razločno skrb in misel.

Pavliček je premišljeval.

„Petek je danes, še dolgo je do nedelje, jutri je še ves dan moj ... čemu strah in bridkost že vnaprej? Dovolj bo še časa in priložnosti za strah in bridkost ...“

Nato je računil.

„Žoga, petnajst krajcarjev ... drage so; potica, petnajst krajcarjev ... lep kos bo; in nož mu bom kupil, majhen, svetel nož ... dvajset krajcarjev. To je krona ... krono je treba imeti!“

Zmračilo se je zunaj. Prižgal je svečo in je posvetil Honzi v obraz. Smehljaj je ležal na odprtih ustnicah, na bolnih drobnih licih pod ogromnim izbočenim čelom.

„Zdaj se mu sanja!“ je pomislil Pavliček. „O žogi se mu sanja in o potici ... On vé v svojem srcu, da bo dobil žogo in potico, nič ne dvomi in ne skrbi; kakor da mu je bil Bog sam obljubil! ... Krono je treba imeti!“

In on sam je vedel v svojem srcu, da bo dobil krono in da bo kupil žogo in po-

tico; tako natanko je vedel, kakor da mu je bil Bog sam obljubil. Še za trenotek ni pomislil, da bi morda ne bilo krone, da bi na vsem svetu, ki je velik in prostran, ne bilo človeka, ki bi imel krono zanj in bi jo ponudil radovoljno: Náte, pan Pavliček, za Honzo! — Ni pomislil in se nič ni bal, ker bi bila že v sami misli tolika groza, da bi je trpljenja vajeno srce ne preneslo.

„Tja pojdem!“ je premišljeval Pavliček. „K gospodarju samemu pojdem in mu prečem ... tako in tako ... za Honzo! ... Trd človek je in resen, ampak njegovo srce je blago ... Tri mesece že nisem plačal — nič ne reče ... še pokima, če ga pozdravim. Zakaj bi mi ne dal krone? Bogat je ... v suktnjo bo segel ... náte, pan Pavliček, za Honzo ... dve kroni! ... Zahvaljujem se od srca, gospod, za toliko dobrotljivost, in kadar bom mogel ... Zakaj bi tudi jaz ne bil bogat nekoč?“

Oči so se mu zasolzile od hvaležnosti in sladke misli so mu napolnile srce, vzdignile so se bile nenadoma iz globoke temë, frfotale so vesele in svetle v solncu. Še žalost sama je bila kakor od mehke luči obžarjena in sladkoopojne so bile solze, ki so kapale iz njenega keliha.

„Lep spomenik ji bom postavil na grob ... že jutri morda ga pojdem naročit ... lep križ, ob robu pozlačen ... in na njem bo zapisano: Tukaj počiva Anka ... in še verz zraven ... sam ga bom zložil, moje bodo besede, zato da jih bo slišala in da bo spoznala mojo ljubezen ... Vsako nedeljo pojdeva s Honzo rožam prilivat ... Anka, mamica: Bog nama je dodelil srečo, ker si prosila za naju! In ona se bo nasmehnila v grobu, tisti obraz se bo nasmehnil, ki je bil žalosten še ob poslednji uri ...“

V sladki, slastipolni bridkosti se je smehljaj sam, legel je oblečen v vznožje, zavzdihnil je globoko in je zadremal.

„Tatinek!“ — Začutil je drobno roko na lico.

„Kaj bi rad, Janjek?“

„Vseeno mi povej, kaj mi misliš kupiti še nazadnje. Dolgo je še in rad bi vedel, ne morem čakati.“

„Nož ti bom kupil . . . tak majhen, svetel, ves gosposki nož!“

„Tatinec, zdaj pa zaspiva obadva; in ko bova odprla oči, bo že svetel dan; in potem samo še en dan in samo še ena noč!“

„Samo še en dan in ena noč!“

Honza je zatisnil oči in je takoj zaspal. Pavliček se je okrenil na postelji; v temò so se potopile sladke misli, kakor črn, težek oblak je viselo nad srcem, nad sanjami . . .

III.

Zjutraj, ko je Honza še spal, je odprl Pavliček narahlo duri in je šel. Počasi je šel po ozkih stopnjicah, počasi preko dvorišča in pod drugimi, širokimi in svetlimi stopnjicami je postal ter si oddahnil. Upognjen je stal in truden, kakor da mu je hrbet težko natovorjen.

„Morda se bo razsrdil!“ je pomislil „No, naj se razsrdi; pravica je na njegovi strani! Mirno bom poslušal, nobene besede ne bom zinil . . . tiho se bom priklonil in roko mu bom poljubil. On bo gledal za mano in bo pomislil: Ni bilo prav, da sem se razsrdil nad njim, siromak je! — In me bo poklical nazaj: Náte, pan Pavliček, še eno krono . . . za Honzo!“ . . .

Stopal je počasi po svetlih stopnjicah, nič lažji ni bil tovor na hrbtu. Skozi široko odprto okno na koridorju je videl Pavliček na prostran vrt; duh cvetočih akacij mu je omotil glavo, z dolgimi požirki je dihal v prsa opojni, sveži vzduh.

„Tam, pod tistim lepim drevjem bi se moral igrati Janjek in kmalu bi bila rdeča njegova lica. Zakaj mu gospodar ne bi odprl duri? Mnogo je svežega zraka tam, za vse ga je dovolj. Porečem mu . . . tako in tako . . . Honza je bolan . . . Naj pride na vrt! poreče gospodar. Vsak dan naj pride, ves dan naj ostane tam . . . in tako . . .“

Pozvonil je; noge so se mu tresle in v lica mu je bilo mraz. Duri so se odprle, gospodar sam je stal pred njim. Ogrnjen je bil v dopetno pisano spalno suknjo, pisano čepico je imel na glavi; iz tolstega,

rdečega obraza so gledale drobne, zalite, lene oči.

„Kaj je, pan Pavliček? Dolgo vas ni bilo k meni, pan Pavliček!“

Stopila sta v izbo, gospodar je sédel v naslonjač, Pavliček je stal ob durih.

„Kako je torej, pan Pavliček? Kaj ste prinesli lepega?“

Tiščalo ga je v grlu, govoril je z jeclja-jočim, komaj razumljivim glasom in se je priklanjal sunkoma z vsem životom.

„Tako in tako. Janjek, moj mali Honza . . . njegov god je jutri . . .“

Nasmehniti se je hotel, toda smehljaj je bil joku podoben. Gospodar, ki si je prižigal dolgo turško pipo, je vzdignil visoko obrvi in je odstavil pipo ves osupel.

„Ali se vam blede, pan Pavliček?“

„Drugače bi bil moral začeti!“ je pomislil Pavliček zelo prestrašen.

„Saj veste, gospod, tako in tako . . . že od zime . . . bolan sem in tako . . . Ampak vse bo še v redu, vse bom poplačal . . .“

„Kdaj?“

„Poskušal bom, vse bom poskusil . . . ne zamerite, gospod, ogibljejo so bolnega človeka . . . ampak vse bom poskusil, še je nekaj malega moči v teh rokah . . .“

Iztegnil je roke, dolge, suhe, koščene roké, ki so se mu tresle kakor starcu.

„Kaj to ste mi prišli povedat? —

Gospodarjev obraz je bil nenadoma ves resen, Pavličku se je zdel še bolj tolst in rdeč nego prej.

„Ne tako, gospod, nisem vam prišel tega povedat . . . Jutri je nedelja, praznik svetega Ivana Evangelista . . . in moj Janjek, moj mali Honza . . . tako in tako . . .“

Gospodar je molčal.

„Snoči je rekel moj Honza: Tatinek, kaj mi boš kupil za god? Srce mi je presunilo: zakaj, o gospod, jaz nimam, da bi mu kupil kruha . . . Eno samo krono da bi imel, prav nič več kakor eno krono!“

Gospodar je odprl usta, ko je Pavliček še govoril; nato pa je nenadoma vstal, ves obraz mu je bil zaprekel, sopel je težko in je kričal sunkoma, s hripavim glasom.

„Kaj, kanalja? Beračit si prišel? Vgnezdil se je v moji hiši, vgnezdil se je vbogajme, in zdaj pride še beračit! Ne pride kruha prosit — o, še žoge jim bom kupaval za pankrte, lesene konje, punčke iz cunj — o, še péstoval jih bom nazadnje . . . Stran!“

Pavliček se je tresel, izba se je zibala pred njim.

„Eno samo krono . . .“ je zašepetal tako tiho, da mu je na ustnicah ostala beseda.

Gospodar je odprl duri nastezaj.

„Stran! S tega praga stran! Iz te hiše stran!“

Kakor v omotici je šel Pavliček; hripav, utrujen, težko sopeč glas je kričal za njim nad stopnjicami.

Ko se je vrnil domov, je Janjek že sedel na postelji.

„Kod si hodil, tatinek? Sedi zdaj k meni, da se bova pogovarjala o mojem godu!“

„Ne morem zdaj, Janjek, moram stran! Lézi, zatisni oči in misli na svoj god!“

„Tatinek, premislil sem se! Ne kupi medene potice, kupi rajši rozinovo!“

„Rozinovo bom kupil!“

„In žogo rdečo!“

„Rdečo žogo bom kupil!“

Vzel je iz miznice kos kruha in ga je položil na posteljo.

„Ná, jej, Janjek, in čakaj name!“

Ko je šel po ulici, je pogledal na oglu v mesarjevo okno in je videl strahoma, da kaže ura na steni že blizu poldne.

„Kje sem se mudil, za Boga svetega, kod sem se potepal? Kdo vrtí kazalce danes, meni v zasmeh in nesrečo?“

Postal je nenadoma, spreletela ga je bila nova, vesela misel.

„Precej bi se bil moral tja napraviti! Kako da že včeraj nisem mislil nanj? Kramar je kramar, ampak živina ni! Radovoljno čaka, nikoli še ni terjal, nikoli še ni rekel zlè besede. Še sinoči mi je dal kave in cukra, tudi krono mi bo dal. Morda bo zagodrnjal, pogledal postrani — naj godrnjá, naj gleda postrani; pravica je njegova. Krono mi bo dal in še bonbonov za Honzo . . . nalašč bom skril bonbone, šele jutri mu jih

bom dal: Ná, Honza, kramar ti je poslal bonbonov, ker je tvoj god!“

Odprl je steklene duri; kramar je bil sam v štacuni, sedel je za široko mizo in je bral časopis. Pavliček je čakal, toda kramar, ves zatopljen, ni vzdignil glave in se ni ozrl nanj.

„Jaz sem mislil, gospod . . . tako in tako, veliko ste mi že storili dobrega . . . in kadar bom mogel . . .“

Kramar je bral časopis; njegov obriti, sivopolti, brkasti obraz je bil kakor od kamna.

„Jutri namreč je praznik svetega Ivana evangelista . . . Janjek, moj mali Honza, je godov . . .“

Kramar je molčal in se ni ozrl.

„Rad bi mu kupil potice in žogo . . .“ je ječljal Pavliček; nenadoma pa je vzkliknil in globoko kakor iz zemlje je priklopel njegov glas:

„Eno samo krono bi rad imel, gospod, eno samo krono!“

Kramar je zamahnil z roko in je pokazal proti durim, glave ni vzdignil.

„Gospod!“

Duri so zazvonile, prišla je ženska v štacuno, kramar je vstal in se je razgovarjal z njo z veselim, zvonkim glasom, kakor da se nič ni pripetilo. Mimogredé, kakor slučajno, je zamahnil vdrugeč z roko in Pavliček je šel.

„Zdaj vem, da je to tista usodna ura, ko se bo vse odločilo!“ je pomislil Pavliček v bridkosti in grozi. „Na to poslednjo uro čakajo ljudje. Glej, pravijo, zdaj ti je hudo, ampak mi se te usmilimo in te tolažimo; zakaj še hujše ti bo nekoč, tista strašna ura pride, ko se bo vse odločilo, in takrat se ti zasmějemo v obraz ter te poženemo preko praga . . .“

Hodil je od ulice do ulice, zabredel je daleč v mesto, naposled je postal, kakor da bi se bil vzdramil. Truden je bil, topo je bilo trpljenje v trdnem srcu, zato je mislil: „Kod hodim? Čemú toliko bridkosti? Zgodaj je še, daleč je še do noči . . . Namesto da blodim brez pameti, bi moral vse natanko preudariti, dobro izračunati . . .“

Tlesknil se je z dlanjo po čelu, zasmejal se je in je hitel potem z dolgimi koraki proti domu.

„Seveda sem pozabil nanj! Človek gleda, išče, ampak ozira se neprenehoma v daljavo, namesto da bi včasih pogledal najprej pred noge!“

Šel je in stopil naravnost v krčmo. Z veselim smehom je pozdravil krčmarja, s tistim smehom, ki se prikaže klavern in grd na obrazu komedijanta, ki je jokal za kulisami.

„Bog daj, krčmar! Nisem prišel pit, že zdavnaj so minili tisti časi! Glej, prosit sem te prišel, da mi posodiš eno krono, eno samo krono!“

„Ne bo nič!“ je odgovoril krčmar in se je smejal veselo. „Pij, če maraš, na upanje, ampak s krono ne bo nič!“

„Eno samo krono!“

Krčmar je odmahnil z debelo roko in je stopil k gostom.

„Domov pojdem!“ je pomislil Pavliček v trudnem, topem miru. „Sedel bom in bom dobro premislil in se ne bom ganil iz hiše, dokler ne bo razločno in nezmotljivo zapisano: tam je krona zate!“

„Kod si hodil, tatinek?“ ga je pozdravil Honza. „Dolgo sem čakal nate, lačen sem!“

Pavliček se je naslonil ob posteljo.

„Zdaj sem bil pri kramarju, glej... in namesto da bi ga bil prosil kruha... zdaj mi pač ne bo dal ničesar več...“

Odprl je miznico.

„Ná kruha, Janjek, potrpi...“

„Krčmar bi mi bil dal kruha in vina...“ je pomislil.

„Zakaj si jezen, tatinek?“ je prašal Honza.

„Nisem jezen, Janjek, truden sem; legel bom k tebi in bom spal. Tudi ti zaspi...“

Meglilo se mu je pred očmi, držal se je z levico za posteljnjak, desnica je ležala na odeji.

„Glej, jedel nisem!“ je pomislil. „Že od včeraj zjutraj nisem jedel!“

„Ti boš spal, tatinek, jaz pa bom mislil na svoj god... Ali bo žoga tako debela kakor moja pest?“

„Kakor tvoja pest!“

„Ali bo rdeča?“

„Zaspi, Janjek!“

Legel je k njemu in ga je objel z desnico okoli života.

BLAŽENI MARKO KRIŽEVČAN.

JOSO BUŽAN.

„Odpočil si bom, spal bom!“ je mislil v omotici. „Zgodaj zjutraj bom vstal... in bom šel...“

Zunaj se je mračilo.

IV.

Stopil je zjutraj na ulico, kakor da bi bil stopil iz mrtvašnice. Dolg, koščen, brez lic

je bil njegov obraz, oči so ležale v globokih jamah, nič luči ni bilo v njih.

„Samo da se ni vzdramil!“ se je nasmehnil, kakor se smehljajo lobanje.

To je bilo tisto jutro, ko je stopil Pavliček v mojo mračno izbo in ko se je ozrl na ulici proti mojemu oknu.

Zdi se mi, da ni šel daleč. Samo do ogla je šel, do pekove prodajalnice. Morda je mislil, da bi stopil vanjo, da bi rekel trebušastemu peku: „Tako in tako... Janjek, moj mali Honza, je danes godov... in zdaj... tako in tako... eno samo krono bi rad imel, gospod, eno samo krono!“... Tako je morda mislil Pavliček, ko je šel mimo odprtih duri.

Nastežaj odprte so bile duri in nikogar ni bilo v prodajalnici. Na široki mizi, komaj dvoje korakov od duri, je ležalo v vrsti troje velikih, lepih, rumeno pečenih kolačev. Na drugi mizi je ugledal Pavliček malo okroglo skledico, kakor jih imajo peki in štacunarji za drobiž.

Stal je pred durmi; njegov obraz se je nasmehnil z beraškim smehljajem, nato pa se je nenadoma čudno spačil.

„Tako in tako... eno samo krono, o gospod, eno samo krono... vse bom poskusil...“

Kolena so se mu šibila, ko se je opotekel preko praga. Segel je v skledico in je vzel krono; nato je vzdignil kolač in ga je stisnil pod pazduho.

„Hej!“

Težka pest ga je udarila v obraz, omahnil je preko izbe, kolač in krona sta se zakotalila po tleh. Pest je udarila vdrugič in Pavliček se je zgrudil na kolena. Hipoma je bila prodajalna polna.

„Tat!“ je kričal pek zaripljen v obraz, z bleščečimi očmi: „Čakal je že zunaj, že prej sem ga videl. Komaj sem storil korak iz prodajalnice, je že posegel z dolgo roko... s pestjo je zagrabil!“

Pavliček se je vzdignil, otekel je bil pod očesom in na čelu. Oziral se je s praznim, topim pogledom, komaj je čutil, da so ga suvali s pestmi, bili ga na glavo in na prsa.

„Za Honzo... godov je danes, moj Janjek... ko je praznik svetega Ivana Evangelista...“

Stopil je k njemu stražnik in ga je prijel pod pazduho tako trdo, da se je opotekel.

Nato se je napotila dolga procesija skozi ulico. Preden je zavila ob oglu, se je prikazal visoko ob oknu droben otroški obraz z ogromnim, izbočenim čelom.

„Tatinek! Kod hodiš, tatinek? Dolgo te že čakam!“

Utihnil je trušč, izginila je procesija.

„Tatinek!“ ..

Še tesneje sem zagrnil okno, legel sem in sem se odel preko glave, da bi ne slišal več življenja. Toda bučalo je od daleč, klicalo, kakor glas človeka, brez tolažbe umirajočega... če bi se zakopal globoko v zemljo, bi klicalo v mojem srcu samem.

